

Regeringens proposition

1976/77: 30

om förlängd tillämpning av allmänna prisregleringslagen (1956: 236);

beslutad den 28 oktober 1976.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tillämpningstiden för allmänna prisregleringslagen, som går ut den 20 december 1976, förlängs ytterligare ett år.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-10-28

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Proposition om förlängd tillämpning av allmänna prisregleringslagen (1956: 236)

Allmänna prisregleringslagen (1956: 236; ändrad senast 1973: 301) är en fullmaktslag, som ger regeringen möjlighet att under vissa förutsättningar införa olika former av prisreglering. Förutsättningarna för tillämpning av lagen anges i dess 1 §. Denna paragrafs första och andra stycken avser fall av krig och krigsfara. I paragrafens tredje stycke föreskrivs, att regeringen kan förordna om tillämpning av lagens bestämmelser om av annan orsak fara har uppkommit för allvarlig prisstegring inom riket på viktigare varu- eller tjänsteområde. Sådant förordnande skall gälla för viss tid, högst ett år varje gång. Förordnandet skall underställas riksdagen inom en månad eller, om riksmöte inte pågår, inom en månad från början av nästkommande riksmöte. Om underställning ej sker eller riksdagen inte inom två månader från det underställningen skedde godkänner förordnandet, är detta förfallet.

Bestämmelser om formerna för prisreglering finns i 2—9 §§ prisregleringslagen. Enligt 2 § kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriva, att visst pris skall gälla som högstpris vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller frivilligt utförande av viss tjänst. Högstpris får inte överskridas utan tillstånd. Enligt 3 § kan vidare regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna om stoppris på viss förnödenhet eller tjänst. Detta innebär att den som frivilligt säljer förnödenheten eller frivilligt utför tjänsten inte utan tillstånd får överskrida det pris vilket han tillämpade den dag som anges i förordnandet. Föreskrift om stoppris skall gälla för viss tid, högst sex månader. Tiden kan förlängas, varje gång med högst sex månader. Om ett gällande stoppris finnes vara högre än som kan anses skäligt, kan föreskrift meddelas om skälig sänkning av priset.

I 3 a § behandlas s. k. prisutfästelse, dvs. en utfästelse om det högsta pris som skall tillämpas på förnödenhet eller tjänst eller i övrigt om ordningen för försäljning av förnödenhet eller utförande av tjänst. Har någon gjort sådan utfästelse till myndighet som regeringen bestämmer, får utfästelsen inte frångås utan myndighetens tillstånd. Enligt 3 b § kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer föreskriva, att den som yrkesmässigt säljer viss förnödenhet eller yrkesmässigt utför viss tjänst inte får höja sitt pris förrän viss tid efter det att han hos myndighet gjort anmälan om prishöjningen och skälen för den. Tiden får bestämmas till högst en månad.

Enligt 4 § kan föreskrift meddelas om att viss förnödenhet inte får säljas eller viss tjänst utföras, om inte högstpris eller stoppris gäller för förnödenheten eller tjänsten. 5 § innehåller förbud mot s. k. prisocker. I 6 § finns bestämmelser som syftar till att hindra att en prisreglering kringgås genom kombinationsavtal. 7 § ger regeringen möjlighet att föreskriva tvångskartellisering, nyetableringskontroll eller liknande. Enligt 8 § får myndighet som regeringen bestämmer meddela särskilda föreskrifter om skyldighet att anslå prisuppgifter och om skyldighet att sälja förnödenhet efter vikt eller mått eller i förpackningar som är märkta på visst sätt o. d. De ytterligare föreskrifter om varors utförande, förpackning m. m. som behövs för genomförande av prisreglering meddelas enligt 9 § av regeringen.

Lagens återstående paragrafer, 10—22 §§, innehåller straffbestämmelser m. m. När 2—9 §§ äger tillämpning, skall enligt 1 § sista stycket även motsvarande bestämmelser i 10—22 §§ tillämpas.

Allmänna prisregleringslagen är, med undantag för vissa bestämmelser, i tillämpning sedan den 21 december 1972. Enligt nu gällande förordning (1975: 1172) äger lagens 2—4, 6, 8 och 9 §§ tillämpning till och med den 20 december 1976. Förordningen är utfärdad med stöd av ett förhandsgodkännande från riksdagen (prop. 1975/76: 41, FiU 15, rskr 91).

I prop. 1975/76: 41 redovisas de prisregleringsåtgärder som hade vidtagits och skulle vidtagas fram till den 22 oktober 1975. Av redovisningen framgår att då gällde prisstopp på vissa livsmedel (kött- och mejerivaror), vissa hushållskapitalvaror, lantbruksmaskiner, pappersmassa, pappkartonger och liknande, hygienprodukter och tvättmedel samt lastbilstransporter. Skyldighet att förhandsanmäla prishöjningar förelåg i fråga om pappersved, vissa pappersprodukter (t. ex. tidnings- och journalpapper, mjukpapper), blöjor, menstruationsskydd, vissa byggnadsmaterial, mjöl och matbröd, margarin och kaffe.

Sedan oktober 1975 har följande prisregleringsåtgärder vidtagits.

Den 24 november 1975 infördes högstprisreglering beträffande matpotatis. Den 21 december 1975 upphävdes prisregleringen på gräddor och vissa ostar, byggnadsmaterial, hushållskapitalvaror, pappersved,

wellpappprodukter, menstruationsskydd, kyl- och frystransporter samt transporter i samband med snöröjning.

Prisstoppet på lantbruksmaskiner upphävdes den 25 februari och prisstoppet på kemisk-tekniska artiklar den 24 mars 1976.

Den 3 mars 1976 infördes prisstopp på vissa livsmedel, däribland kött-, fisk-, frukt- och grönsakskonserver, vissa djupfrysta produkter och konfektyrer. Samtidigt infördes skyldighet att förhandsanmäla prishöjningar på hudar och skinn. Prisstoppet på fiskkonserver och konfektyrer m. m. upphävdes den 21 juni 1976.

Den 16 juni 1976 infördes skyldighet att förhandsanmäla prishöjningar på sågtimmer och pappersved samt vissa trä- och pappersvaror (bl. a. menstruationsskydd).

Högstprisregleringen på matpotatis upphörde att gälla den 24 juni 1976.

Skyldigheten att förhandsanmäla prishöjningar på mjöl och matbröd ersattes den 1 juli 1976 med prisstopp. Detsamma skedde den 14 juli 1976 i fråga om vissa slag av papper, papp och kartong. Samtidigt upphävdes prisstoppet på lastbilstransporter.

Prisstopp infördes den 4 augusti 1976 på nya personbilar, bildelar och biltillbehör och den 8 september 1976 på sågade och hyvlade trävaror vid försäljning från sågverk.

F. n. omfattas sålunda följande varuområden av prisstopp: vissa livsmedel (bl. a. köttvaror, mjölk och ost, mjöl och matbröd, kött-, grönsaks- och fruktkonserver samt vissa djupfrysta produkter), nya personbilar, bildelar och biltillbehör, pappersmassa, vissa slag av papper, papp och kartong samt sågade och hyvlade trävaror vid försäljning från sågverk. Skyldighet att förhandsanmäla prishöjningar föreligger i fråga om sågtimmer och pappersved, vissa trä- och pappersvaror (bl. a. toalettpapper, blöjor och menstruationsskydd), margarin, kaffe samt hudar och skinn.

Bestämmelserna finns i förordningen (1975: 1173) om prisstopp m. m. (ändrad 1976: 30, 36, 66, 342, 540, 577, 655, 679).

Det bör observeras att prisstoppen inte har inneburit att priserna på de berörda varorna har legat stilla. Det har varit nödvändigt att genom dispenser medge olika prishöjningar allteftersom kostnadsstegringarna har framtingat detta. Jag vill i detta sammanhang framhålla att framgången i kampen mot prisstegringarna framför allt beror på hur kostnadsstegringarna kan bemästras.

Det bör likväl vara möjligt att även i fortsättningen ingripa mot vissa inflationistiska tendenser med åtgärder som avses i allmänna prisregleringslagen. Sådana ingrepp måste dock vidtas under hänsynstagande till de olika nackdelar som är förenade med regleringar av denna typ. Det är t. ex. angeläget att undvika att prisingrepp framkallar ett konkurrens-hämmande producentsamarbete. Som bekant tillsattes genom beslut av

den förra regeringen år 1975 en sakkunnig med uppgift bl. a. att undersöka verkningarna i olika hänseenden av de åtgärder som har vidtagits med stöd av allmänna prisregleringslagen under åren 1972—1975.

Särskilda omständigheter föreligger i fråga om prisstoppet på baslivsmedel, som gäller alltsedan den 1 januari 1973. Det motiveras huvudsakligen av att subventioner för dessa livsmedel utgår via statsbudgeten. Enligt vad jag har inhämtat har det nämnda utredningsarbetet visat att detta prisstopp genom sin långvarighet har försakat vissa praktiska problem för såväl myndigheter som företag. Det är omöjligt att utan ytterligare utredningsarbete ange hur en rimlig lösning på dessa problem skall kunna uppnås. I avvaktan på detta bör principerna för det nuvarande systemet i fråga om baslivsmedel inte ändras.

Jag förordar på grund av det anförda att tillämpningstiden för allmänna prisregleringslagen förlängs ytterligare ett år. En sådan förlängning kräver riksdagens godkännande.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna att regeringen förordnar om fortsatt tillämpning av 2—4, 6, 8 och 9 §§ allmänna prisregleringslagen under tiden den 21 december 1976—den 20 december 1977.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

